ଏକ ଦୃଢ଼ ମୂଳଦୁଆର ଗଠନ

ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସ

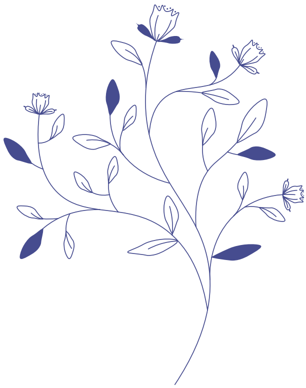

ଦାଜୀ

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ ଅବସରରେ ବାର୍ତ୍ତା

ଯୋଗାଶ୍ରମ ଶାହାଜାହାନପୁର

ୟାର୍ ୨: ତା ୧୬ ରୁ ତା ୧୮ ଫେବୃଆରୀ ୨୦୨୬

ଏକ ଦୃଢ଼ ମୂଳଦୁଆର ଗଠନ

ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସ

ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁଗଣ,

ଏହି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ଅବସରରେ, ଗତ କିଛି ଦିନ ଧରି ଆମେ ଦୁଇଟି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ବିଚାର କରୁଛୁ ଯାହା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନ ସହିତ ଗଭୀର ଭାବରେ ଜଡିତ।

- ବିଭକ୍ତ ହୃଦୟ ରେ ଆମେ ପ୍ରାଚୀନ ସଂଘର୍ଷ — ଇଚ୍ଛା ଓ ଆକାଙ୍କ୍ଷାର ଯୁଦ୍ଧ — ବିଷୟରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିଥିଲୁ।ଏହା ଏକ ସାଧକଙ୍କ କାହାଣୀ କୁହେ, ସେ ଜାଣନ୍ତି ଠିକ୍ କଣ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିବଦ୍ଧ ହେବାର ମୁହୂର୍ତ୍ତ ରେ ସେ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାର ତରଙ୍ଗରେ ବୋହିଯାନ୍ତି।

- "ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ର ଜାଗରଣ "ରେ, ଆମେ ଏକ ଆତ୍ମାର ଅଦ୍ଭୁତ ପକ୍ଷାଘାତକୁ ପରୀକ୍ଷା କରୁଛୁ ଯାହାର ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଶକ୍ତି ଅଛି କିନ୍ତୁ ସେ ତା'ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଗତି କରିବାର କାରଣ ହରାଇଛି।

କିନ୍ତୁ ଏବେ ବି ତୃତୀୟ ଶତ୍ରୁ ଅଛି; ଯିଏ ହୃଦୟକୁ ବିଭାଜିତ କରେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ନିଆଁ ଲିଭାଏ ନାହିଁ, ବରଂ ଅଧିକ ସୂକ୍ଷ୍ମ। ସେ ଅପେକ୍ଷା କରେ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୃଦୟ ପ୍ରତିବଦ୍ଧ ହେବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନନିଏ, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ନି ଜଳି ନଯାଏ, ଏବଂ ଅଭ୍ୟାସ ପ୍ରକୃତ ଫଳ ଦିଏ, କିନ୍ତୁ ତା'ପରେ ଏହା ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ କରି କୁହେ, **"ତୁମେ ନିଶ୍ଚିତ କି?"**

ସେହି ଶତ୍ରୁ ହେଉଛି ସନ୍ଦେହ। ତିନୋଟି ମଧ୍ୟରୁ, ଏହା ହୁଏତ ସବୁଠାରୁ ବିପଦଜନକ, କାରଣ ଏହା ବିଫଳ ହୋଇଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରେ ନାହିଁ। ପରନ୍ତୁ, ଏହା ସଫଳ ହେଉଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରେ, ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ମନା କରେ।

ନିଜ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନ କରିବା

ଆମର ଜଣେ ପ୍ରଶିକ୍ଷକ ତାଙ୍କ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଜଣେ ଅଭ୍ୟାସୀ ଭଉଣୀଙ୍କ ବିଷୟରେ ମୋ ସହିତ ଏକ ପରିସ୍ଥିତି ସେୟାର କରିଥିଲେ। ଏହି ଭଉଣୀ ଏଗାର ବର୍ଷ ଧରି — ଲଗାତାର ଏଗାର ବର୍ଷ ଧରି ଧ୍ୟାନ କରିଥିଲେ। ସେ ତାଙ୍କ ସକାଳେ ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ଶାନ୍ତି, ଧୀରେ ଧୀରେ ତାଙ୍କର ପୁରୁଣା ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳତାକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇଥିବା ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଫୋନ୍ ନ ଉଠାଇ ଅସ୍ୱସ୍ତି ସହିତ ବସିବାର ତାଙ୍କର ନୂତନ କ୍ଷମତା ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ।

ତଥାପି ସେ ଏକ ନୀରବ ଅଶାନ୍ତିର ସହିତ କହୁଥିଲେ, ଯେପରି କେହି ଜଣେ ବଗିଚାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଭାବୁଥିଲେ ଯେ ବସନ୍ତ ପ୍ରକୃତରେ ଆସିଗଲା କି ନାହିଁ, "ଏହା କ'ଣ ସତ୍ୟ, ନା ମୁଁ ନିଜକୁ ବୋକା ବନାଉଛି?"

ଆଉ ଜଣେ ଅଭ୍ୟାସୀ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ, "ମ୍ୟାଡାମ୍, ଯଦି ଏଗାର ବର୍ଷ ଧରି ନିଜକୁ ବୋକା ବନାଇବା ଆପଣଙ୍କୁ ମନର ଶାନ୍ତି ଦେଉଛି, ଦୟାକରି ଏକ ପୁସ୍ତକ ଲେଖନ୍ତୁ।" ଆମେ ବାକି ଲୋକମାନେ ଚିନ୍ତାରେ ନିଜକୁ ବୋକା ବନାଉଛୁ ଏବଂ ଏହାକୁ ବାସ୍ତବବାଦ କହୁଛୁ।

ଥରେ ଚିନ୍ତା କର: ଯଦି ଏହି ତଥାକଥିତ ଆତ୍ମ-ପ୍ରତାରଣା ଆମକୁ ଏଗାର ବର୍ଷର ଶାନ୍ତି ଆଣି ଦେଇଛି, ତେବେ ଏହା କ'ଣ ଆଉ ଟିକିଏ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ? ଏବଂ ଆମେ କାହିଁକି ଆମର ଚିନ୍ତାଗୁଡ଼ିକୁ ଏତେ ସହଜରେ ସନ୍ଦେହ ନକରୁ, ଯଦିଓ ଏହା କେବଳ ଆମକୁ ଚିନ୍ତିତ କରିଥାଏ?

ସେ ଭଉଣୀ ଅଭ୍ୟାସୀଙ୍କ ପାଖରେ ସବୁ କିଛି ଥିଲା — କିନ୍ତୁ ଯାହା ଏହାକୁ ପ୍ରକୃତ ରେ ମୂଲ୍ୟବାନ କରିଥାନ୍ତା, ସେହି ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ଅନୁପସ୍ଥିତ ଥିଲା: **ନିଜ ଅନୁଭବ ପ୍ରତି ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ।**

ଏବେ, ଆମେ ପୂର୍ବରୁ ଯାହା ଆଲୋଚନା କରିଛୁ, ତାହାର ଆଲୋକରେ ତାଙ୍କର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବିଚାର କରନ୍ତୁ। ତାଙ୍କର ହୃଦୟ ବିଭକ୍ତ ନ ଥିଲା; ସେ ସୁବିଚାରରେ ନିଜ ପଥ ବାଛିଥିଲେ, ଏବଂ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ଥିଲା। ସେ ପ୍ରତି ସକାଳେ ଅଭ୍ୟାସ କରୁଥିଲେ, ଏବଂ ବିଭକ୍ତ ହୃଦୟ ର ପଚାଶ ବର୍ଷୀୟ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭଳି ସେ ଆକାଙ୍କ୍ଷା ଓ ଇଚ୍ଛା ମଧ୍ୟର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରେ ଆବଦ୍ଧ ନଥିଲେ।

ସେ "ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ର ଜାଗରଣ "ର ସେହି ଝିଅ ନଥିଲେ, ଯିଏ ନିଜର ପ୍ରେରଣା ହରାଇ ବସିଥିଲେ। ତାଙ୍କର ଶୃଙ୍ଖଳା, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ ସକାରାତ୍ମକ ଫଳାଫଳ ଥିଲା।

ତଥାପି ସେ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ, କାରଣ ସନ୍ଦେହ ଧୀରେ ଧୀରେ ତାଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲା। ତାଙ୍କର ବିରତି ଶୃଙ୍ଖଳା କିମ୍ବା ଆକାଂକ୍ଷାର ଅଭାବରୁ ନୁହେଁ, ବରଂ ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ସନ୍ଦେହରୁ ଆସିଥିଲା; ଏକ ସୂକ୍ଷ୍ମ, ନିରବ ଏବଂ ମନକୁ ଅସ୍ଥିର କରିଦେଉଥିବା ସନ୍ଦେହ।

ଏହି କାରଣରୁ ସନ୍ଦେହ ନିଜସ୍ୱ ଆଲୋଚନାର ଅଧିକାରୀ ଅଟେ। ଇଚ୍ଛା ଯେଉଁଠାରେ ସଙ୍କଳ୍ପଶକ୍ତିକୁ ଆକ୍ରମଣ କରେ, ଏବଂ ଆଳସ୍ୟ ଶକ୍ତିକୁ କ୍ଷୟ କରେ, ସେଠାରେ ସନ୍ଦେହ ଆଉ ଅଧିକ ମୂଳଭୂତ କିଛିକୁ ଆକ୍ରମଣ କରେ — ନିଜ ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର କ୍ଷମତାକୁ।

The Subtle Poison of Doubt

ସନ୍ଦେହ ଉତ୍ସୁକତାରୁ ଭିନ୍ନ। ଉତ୍ସୁକତା ଦ୍ୱାର ଖୋଲେ, କିନ୍ତୁ ସନ୍ଦେହ ସେହି ଦ୍ୱାରକୁ ଖୁଟି ମାରି ବନ୍ଦ କରେ ଏବଂ ପରେ ବାହାରେ ଛିଡା ହୋଇ ବାୟୁଚଳନ ନାହିଁ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରେ। ସହଜ ମାର୍ଗ ସତର୍କତାର ସହିତ ବିବେକ (viveka) — ଯାହା ବୁଦ୍ଧିମତାକୁ ନେଇଯାଉଥିବା ପରିଚ୍ଛେଦନାତ୍ମକ ପରୀକ୍ଷା — ଏବଂ ସଂଶୟ (sanshay) — ଯାହା ଧାରଣାକୁ ବିଷାକ୍ତ କରୁଥିବା କ୍ଷୟକାରୀ ସନ୍ଦେହ — ମଧ୍ୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ସୀମାରେଖା ଟାଣେ।

ସହଜ ମାର୍ଗ ସତର୍କତାର ସହିତ ବିବେକ (viveka)—ଯାହା ବୁଦ୍ଧିମତାକୁ ନେଇଯାଉଥିବା ପରିଚ୍ଛେଦନାତ୍ମକ ପରୀକ୍ଷା—ଏବଂ ସଂଶୟ (sanshay)—ଯାହା ଧାରଣାକୁ ବିଷାକ୍ତ କରୁଥିବା କ୍ଷୟକାରୀ ସନ୍ଦେହ—ମଧ୍ୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ସୀମାରେଖା ଟାଣେ ।

ରଚନାତ୍ମକ ପରିଚ୍ଛେଦନ ପଚାରେ, "ଏହା ସତ୍ୟ କି?" ସେ ଖୋଜେ—କ'ଣ, କିପରି, କେଉଁଠି ଏବଂ କାହିଁକି?

କ୍ଷୟକାରୀ ସନ୍ଦେହ ପଚାରେ, "ମୁଁ ସକ୍ଷମ କି?" ଏହା ବୁଝିବାକୁ ଧୂସର କରିଦେଇଥାଏ, ଜ୍ଞାନର ସ୍ପଷ୍ଟତାକୁ ଆବୃତ କରେ।

ଏକ ଟି ସ୍ପଷ୍ଟତାକୁ ଖୋଜେ, ଅନ୍ୟଟି ନିଜ ପରିଚୟକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରେ। ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ଆପଣ ନିଜ ପରିଚୟକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଆପଣ ପ୍ରକୃତରେ ଆଇନା ସହିତ ତର୍କ କରୁଛନ୍ତି।

"ବିଭକ୍ତ ହୃଦୟ" ରେ, ଆମେ ଆମ ଭିତରେ ଥିବା ଦୁଇଟି ଗଧିଆଙ୍କ ପ୍ରତିଛବିକୁ ବିଚାର କରିଥିଲୁ, ଗୋଟିଏ ଆମର ଉଚ୍ଚ ପ୍ରକୃତିକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରେ, ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ଆମର ନିମ୍ନ ଇଚ୍ଛାକୁ। ଆମେ ବୁଝିଥିଲୁ ଯେ ଆପଣ ଯାହାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ଶେଷରେ ସେ ଜିତିଥାଏ।

ସନ୍ଦେହ କୌଣସି ଭେଡ଼ିଆ ନୁହେଁ। ସନ୍ଦେହ ସେଇ ସ୍ୱର, ଯାହା ଆପଣଙ୍କୁ କୁହେ ଯେ କାହାକୁ ଭି ଖାଇବାକୁ ଦେବା ନିର୍ଥକ। ସେ ଯୁଦ୍ଧରୁ ବାହାରେ ବସି ଧୀରେ ଧୀରେ କାନାଫୁସ କରେ — କୌଣସି ଭେଡ଼ିଆ ସତ୍ୟ ନୁହେଁ, ଆପଣ ଯାହା ଖାଦ୍ୟ ଦେଉଛନ୍ତି ସେଇଟା କଳ୍ପନାମାତ୍ର, ଏବଂ ସମସ୍ତ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶର ପ୍ରୟାସ ଆପଣ ନିଜକୁ କହୁଥିବା ଗୋଟିଏ କାହାଣୀ ମାତ୍ର।

ସନ୍ଦେହର ପରିସର କେତେ ବ୍ୟାପକ ହୋଇପାରେ ତାହା ଦର୍ଶାଉଛି ଏକ ସୁନ୍ଦର ଆଲୋଚନା। ଯେତେବେଳେ ବାବୁଜୀ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ, ଯାହା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅଭିଜ୍ଞତାର ସବୁଠାରୁ ପରିଷ୍କାର ସ୍ତର, ସେ ସଫଳତା ସହିତ ଜଡିତ କୌଣସି ସଙ୍କେତ ଅନୁଭବ କଲେ ନାହିଁ: ଆନନ୍ଦ, ଦର୍ଶନ କିମ୍ବା କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଆତସବାଜିର କୌଣସି ସଙ୍କେତ ନାହିଁ। ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବ ସହିତ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ମନକୁ, ଏହା କିଛି ବି ନ ଥିଲା ପରି ମନେ ହେଉଥିଲା। ସେ ଲାଲାଜୀଙ୍କୁ କହିଲେ: "ମୋର ପୂର୍ବ ଦିନଗୁଡ଼ିକ ବହୁତ ଭଲ ଥିଲା। ଏହା କିଛି ବି ନ ଥିଲା ପରି ମନେ ହେଉଛି।" ଲାଲାଜୀ ସିଧାସଳଖ ପଚାରିଲେ: "ମୁଁ କ'ଣ ଏହି ଅବସ୍ଥାକୁ ଦୂର କରିବା ଉଚିତ?" ଏବଂ ବାବୁଜୀ ତୁରନ୍ତ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ନା, ପ୍ରଭୁ। ଯଦି ଆପଣ ତାହା କରନ୍ତି, ତେବେ ଏହା ମୋର ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସ ହେବ।"

ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ, ବାବୁଜୀ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ଆକର୍ଷଣ କିମ୍ବା କୌଣସି ଚିହ୍ନିତ ଆନନ୍ଦ ପାଇଲେ ନାହିଁ। ଏବଂ ତଥାପି, ଆମେ ଦେଖୁଛୁ ଯେ ଯିଏ ଏହାକୁ ଚାଖିଛି ସେ ଏହା ବିନା ରହି ପାରିବ ନାହିଁ। ଏହା ହେଉଛି ସନ୍ଦେହର ଅଧିକାର ବାହାରେ: ଏକ ଅବସ୍ଥା ଯାହା ଏପରି ଭାବରେ ବୁଣାଯାଇଛି ଯେ ଏହାର ଅପସାରଣ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ରୁ ବିଚ୍ଛେଦ । ଆତ୍ମା ଯାହା ଜାଣେ ସେ ବିଷୟରେ ଯୁକ୍ତି କରେ ନାହିଁ।

ଏହା ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନର ମଝିରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମତୁଲ୍ୟତା ଖୋଜିବା ପରି। ଏଥିରେ ଚମକ ନହିଁ ଏହା ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୁଡ଼ିକୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରେ ନାହିଁ। ତଥାପି, ସେହି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସନ୍ତୁଳନ ଆବିଷ୍କୃତ ହେବା ପରେ, ଜୀବନ ସ୍ଥିର ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଭବ ହୁଏ। ଏହାକୁ ହଟାଇବା ଦ୍ୱାରା ସେହି ସମତୁଲ୍ୟତା ଭାଙ୍ଗିଯିବ କିମ୍ବା ବଙ୍କା ହୋଇଯିବ, ଯାହା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅସ୍ଥିର କରିଦେବ।

ଏହା ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନର ମଝିରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମତୁଲ୍ୟତା ଖୋଜିବା ପରି। ଏଥିରେ ଚମକ ନହିଁ ଏହା ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୁଡ଼ିକୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରେ ନାହିଁ। ତଥାପି, ସେହି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସନ୍ତୁଳନ ଆବିଷ୍କୃତ ହେବା ପରେ, ଜୀବନ ସ୍ଥିର ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଭବ ହୁଏ।

ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର ସ୍ଥାପତ୍ୟ

ଲାଟିନ୍ ଶବ୍ଦ con-fidare ର ଅର୍ଥ 'ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ସହିତ'। ଏଥିରେ ସଫଳତାର ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହା ଗଭୀର ଭରସାକୁ ସୂଚାଏ — ଜୀବନରେ ଯାହା କିଛି ଆସୁ, ତାହାକୁ ଆପଣ ସଠିକ୍ ଭାବେ ମୁହାଁମୁହିଁ ହେବାର କ୍ଷମତା ରଖନ୍ତି।

ସନ୍ଦେହ ଏହି ବିଶ୍ୱାସକୁ ଭାଙ୍ଗିଦିଏ। ଲାଟିନ୍ ଡୁବିଅସ୍ ମୂଳରୁ ଆସିଛି - ଯାହାର ଅର୍ଥ 'ଦୁଇ', ଯାହା ଦ୍ୱୈତତା କିମ୍ବା ବିଭାଜନକୁ ସୂଚିତ କରେ। ଥରେ ମନ ଅଭିନେତା ଏବଂ ସମାଲୋଚକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ଏହା ଯେପରି ଆପଣ ଜଣେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇଛନ୍ତି ଯିଏ କେବେ ବିଶ୍ରାମ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ।

ସନ୍ଦେହ ନିଜକୁ ସତ୍ୟର ଅନ୍ୱେଷଣ ବୋଲି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେ। ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ସନ୍ଦେହଜନିତ ଦ୍ୱିଧାର କାରଣରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବିଫଳ ହୁଏ, ସେ ନିଜେ ନିଜକୁ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇ କୁହେ — "ମୁଁ ଆଗରୁ କହିଥିଲି!" ଏଭଳି ଭାବେ ସନ୍ଦେହ ନିଜ ଅବସ୍ଥାନକୁ ସଠିକ୍ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଫଳାଫଳ ସୃଷ୍ଟି କରେ। ଯାହା ସତ୍ୟର ଅନ୍ୱେଷଣ ଦାବି କରେ, ସେଥି ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଅସାଧାରଣ ଭାବେ ଅସତ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଚାଲ।

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଜାଗରଣ ରେ ରେ ଆମେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲୁ ଯେ ଆଳସ୍ୟ ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ନୁହେଁ, ବରଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବିହୀନ ଶକ୍ତି। ସନ୍ଦେହ ଏହାର ସମାନାନ୍ତର ପଥରେ କାମ କରେ। ସନ୍ଦେହ ଅନୁଭବର ଅଭାବ ନୁହେଁ, ବରଂ ଭରସା ବିହୀନ ଅନୁଭବ। ଅଳସୁଆ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଇନ୍ଧନ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଅଗ୍ନିଶିଖା ନାହିଁ। ସନ୍ଦେହି ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଇନ୍ଧନ ଅଛି, ଅଗ୍ନିଶିଖା ମଧ୍ୟ ଅଛି; କିନ୍ତୁ ସେ ନିରନ୍ତର ଯାଞ୍ଚ କରୁଥାନ୍ତି ଯେ ଅଗ୍ନି ପ୍ରକୃତ କି ନୁହେଁ — ଏବଂ ସେହି ଯାଞ୍ଚ କରିବାରେ ଅଗ୍ନିକୁ ଶୀତଳ ହେବାକୁ ଦେଇଥାଏ।

ଭଗବଦ୍ ଗୀତା ଏଥିରେ କୌଣସି ମୃଦୁତା ଦେଖାଏ ନାହିଁ। ସ୍ପଷ୍ଟ କୁହେ— "संशयात्मा विनश्यति" (Samshayatma vinashyati) — ଅର୍ଥାତ୍ ସନ୍ଦେହପର ଆତ୍ମା

ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ। ଯିଏ ନିଜ ସାଧନାକୁ ସନ୍ଦେହ କରେ, ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ନିଜ ପଥକୁ ସନ୍ଦେହ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରେ। ଏବଂ ଯିଏ ନିଜ ପଥକୁ ସନ୍ଦେହ କରେ, ସେ ଶେଷରେ ନିଜ ମାର୍ଗଦର୍ଶକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସନ୍ଦେହ କରିବାକୁ ଲାଗେ।

ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜ ମାର୍ଗଦର୍ଶକଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହ କରେ, ସେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଉପରେ ସନ୍ଦେହ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରେ। ସନ୍ଦେହର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ସ୍ୱେଟରର ସୂତା ଟାଣିବା ପରି ଏବଂ ଶେଷରେ, ଆପଣ ଗଠନକୁ ଟିକେ ଟିକେ ଭାଙ୍ଗି ଦିଅନ୍ତି ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି ଅବଶିଷ୍ଟ ନ ରହେ।

ନମ୍ରତା ବିଷୟରେ କ'ଣ? ନମ୍ରତା ସନ୍ଦେହ ନୁହେଁ। ନମ୍ରତା କୁହେ, "ମୁଁ ସବୁକିଛି ଜାଣେ ନାହିଁ," ଯେତେବେଳେ ସନ୍ଦେହ କୁହେ, "ମୁଁ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ।" ଗୋଟିଏ ପ୍ରଗତିର ଦ୍ୱାର ଖୋଲିଥାଏ, ଯେତେବେଳେ ଅନ୍ୟଟି ଏହାକୁ ବନ୍ଦ କରି ଚାବି ଗିଳି ଦେଇଥାଏ।

ବିଭକ୍ତ ହୃଦୟ ର ସେତୁ ଉଦାହରଣକୁ ମନେ ପକାନ୍ତୁ। ଆମେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲୁ ଯେ କିପରି ବାରମ୍ବାର ବିଫଳତା ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟି କରେ। ଏହା ଏକ ଅଦୃଶ୍ୟ କ୍ଷତି ଯାହା ପାଇଁ ଏକ ଛୋଟ ଓଭରଲୋଡ୍ ମଧ୍ୟ ବିନାଶକାରୀ ହୋଇପାରେ। ସନ୍ଦେହ ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରତି ସମାନ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ଯେତେବେଳେ ଏକ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ଖାରଜ କରାଯାଏ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ଯେତେବେଳେ ଏକ ଅନ୍ତର ସ୍ୱର କହେ, "ଏହା କେବଳ କଳ୍ପନା ଥିଲା," ବିଶ୍ୱାସର ଗଠନରେ ଏକ ଛୋଟ ଫାଟ ଦେଖାଯାଏ। ବିଶ୍ୱାସ ବାହାରୁ ଦୃଢ଼ ଦେଖାଯାଇପାରେ, କିନ୍ତୁ କ୍ଷତି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ। ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଦିନ, ଯାହା ଏକ ଛୋଟ ଝଟକା ହେବା ଉଚିତ ଥିଲା ତାହା ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପତନରେ ପରିଣତ ହୁଏ। ଅଭ୍ୟାସ ବିଫଳ ହୋଇଥିବାରୁ ନୁହେଁ, ବରଂ ସଂଗୃହିତ ବହିଷ୍କାର ଶେଷରେ ମୂଳଦୁଆ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଥିବାରୁ।

ଏହା ହେଉଛି ଫାଟିଯାଇଥିବା ମୂଳଦୁଆ; ବିଫଳତା ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ବରଂ ସଫଳତାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ମନା କରିବା ଦ୍ୱାରା ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ।

ସାହସ: ସନ୍ଦେହର ପ୍ରତିଷେଧକ

ଯଦି ତୁମେ ସିଧାସଳଖ ସନ୍ଦେହ ସହିତ ଲଢ଼ିଛ, ତେବେ ତୁମେ ଏହାର ଅଞ୍ଚଳରେ, ଏହାର ଘରୋଇ ଭୂମିରେ ଲଢ଼ିଛ। ନିଜ ଘରୋଇ ଭୂମିରେ ସନ୍ଦେହକୁ ପରାସ୍ତ କରିବା ପ୍ରକୃତରେ କଷ୍ଟକର। ସନ୍ଦେହ ସହିତ ବିତର୍କ କରୁଥିବା ମନ ପୂର୍ବରୁ ହାରି ସାରିଛି, କାରଣ ସନ୍ଦେହରେ ଅସୀମ ଗୁଳିଗୋଳା ଅଛି ଏବଂ ଏକ ନିଷ୍କର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିବାରେ କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ।

ସନ୍ଦେହକୁ ତୁମ ଜୀବନର ଗାଡ଼ିରେ ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ଯାତ୍ରୀ ଭାବରେ ଭାବ। ଏହା କଥା କହିପାରେ, ଏବଂ ଏହା ତୁମକୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅସୁବିଧା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ କହିପାରେ। ଏହା ତୁମକୁ ଷୋହଳଟି ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ କହିପାରେ ଯେ ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକ ଭୁଲ ହେବ, କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ କେବେବି ଷ୍ଟିଅରିଂ ଚକକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାକୁ ଦିଅ ନାହିଁ।

ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ସନ୍ଦେହ ତୁମକୁ ଭୟଭୀତ କରିପାରେ, ଚେତାବନୀ ଦେଇପାରେ କିମ୍ବା ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ତୁମର ଜୀବନକୁ ଚଳାଇବାକୁ ଦିଅ ନାହିଁ।

ବିଭକ୍ତ ହୃଦୟ ରେ ଆମେ ଦେଖିଲୁ ଯେ ଇଚ୍ଛା ଓ ଆକାଙ୍କ୍ଷା ମଧ୍ୟର ଯୁଦ୍ଧ ନିମ୍ନ ଆକର୍ଷଣ ସହ ଲଢ଼ି ଜିତାଯାଏ ନାହିଁ; ବରଂ ଉଚ୍ଚତର ତଡପକୁ ଏତେ ବଢ଼ାଯାଏ ଯେ ସେ ସବୁକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିଦିଏ । ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଏଠି ମଧ୍ୟ ଲାଗୁହୁଏ। ଆପଣ ସନ୍ଦେହ ସହ ତର୍କ କରି ତାହାକୁ ହରାନ୍ତି ନାହିଁ। ଆପଣ ଏତେ ଅଧିକ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭବ ସଂଚୟ କରନ୍ତି ଯେ ତର୍କଟି ଅପ୍ରସଙ୍ଗିକ ହୋଇଯାଏ। ଯିଏ ମହୁର ସ୍ୱାଦ ନେଇଛି, ସେଠାରେ ମିଠାସ ଅଛି କି ନାହିଁ ବୋଲି ତର୍କ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ।

ସନ୍ଦେହକୁ ତୁମ ଜୀବନର ଗାଡ଼ିରେ ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ଯାତ୍ରୀ ଭାବରେ ଭାବ। ଏହା କଥା କହିପାରେ, ଏବଂ ଏହା ତୁମକୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅସୁବିଧା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ କହିପାରେ। ଏହା ତୁମକୁ ଷୋହଳଟି ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ କହିପାରେ ଯେ ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକ ଭୁଲ ହେବ, କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ କେବେବି ଷ୍ଟିଅରିଂ ଚକକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାକୁ ଦିଅ ନାହିଁ।

ଏହିପରି ସନ୍ଦେହର ପ୍ରତିଷେଧକ ହେଉଛି — ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭବ ଓ ସାହସ। ସାହସ ସନ୍ଦେହକୁ ରହିବାକୁ ଦେଉଥାଏ, କିନ୍ତୁ ତାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ରୋକିବାର ଶକ୍ତି ଦିଏ ନାହିଁ। ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭବ ତ ଶେଷରେ ସନ୍ଦେହକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବିଲୀନ କରେ।

ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ବିଶ୍ୱାସ ସନ୍ଦେହ ଏବଂ ନିଶ୍ଚିତତା ଉଭୟଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ। ଏହା ଯୁକ୍ତି କରେ ନାହିଁ। ଏହା କେବଳ ଚଲା ଯାଇଥିବା ଭୂମି ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ କୁହେ: **ଏହା ସ୍ଥାୟୀ।**

ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ପଥ

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା, ଏହାର ମୂଳତଃ, ଆମେ ଯାହାକୁ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି କେବଳ ବିଶ୍ୱାସ ଭାବରେ ପାଳନ କରିଆସୁଥିବା ଅନୁଭବ କରିବାର କଳା। ଆମେ ଉଧାର ନିଆଯାଇଥିବା ଶବ୍ଦ ସହିତ ଆରମ୍ଭ କରୁ, ଯେପରିକି 'ପରମେଶ୍ୱର ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରେମ', କିମ୍ବା 'ଆତ୍ମା ଅମର'। ଏଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ସୁନ୍ଦର ବିଶ୍ୱାସ, ନିଶ୍ଚିତ, କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପତ୍ର ପରି। ଦେୟ ନ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସନ୍ଦେହ ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ କରି କହିଥାଏ, "ଯଦି ନୋଟ୍ ମୂଲ୍ୟହୀନ ହୁଏ ତେବେ କ'ଣ ହେବ?"

"ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ର ଜାଗରଣ" ରେ, ଆମେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛୁ ଯେ ଯେତେବେଳେ କିଛି — ଜଣେ ତଥାକଥିତ ଅଳସୁଆ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଆଗ୍ରହୀ କରେ, ସେମାନେ କେବେ ଥକି ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନେ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଏବଂ ସେମାନେ ଅଭିଯୋଗ ନକରି ସାରା ରାତି କାମ କରନ୍ତି। ଏହା ସୂଚିତ କରେ — ଯେ ଶକ୍ତି ସର୍ବଦା ସେଠାରେ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଅଗ୍ନିଶିଖା ଅନୁପସ୍ଥିତ

ଦୃଢ ସଙ୍କଳ୍ପ ଅବଶ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସକୁ ନେଇଯାଏ — କେବେ, କେଉଁଠି, କିପରି ହେଉନାହିଁ! ଅଭ୍ୟାସ ଅନୁଭବକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଥାଏ।ଅନୁଭବ ଏମିତି ଏକ ଆସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରେ, ଯାହାକୁ କୌଣସି ତର୍କ କମ୍ପାଇ ପାରେନାହିଁ, କାରଣ ସେହି ଆସ୍ଥା ତର୍କରୁ ଗଢ଼ା ହୋଇନଥାଏ। ସେହି ଆସ୍ଥା ହୃଦୟର ନିଜ ସାକ୍ଷ୍ୟରୁ ଉଦ୍ଭବିତ ହୋଇଥାଏ।

ଥିଲା। ଏଠାରେ ଏକ - ସମାନ୍ତରାଳ ଅଛି। ଯେତେବେଳେ ଅଭିଜ୍ଞତା ପ୍ରକୃତରେ ଆସେ, ଯେତେବେଳେ ଧ୍ୟାନକାରୀ - ଛାତିରେ କିଛି ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରେ, ଧ୍ୟାନ କାମ କରେ କି ନାହିଁ ବୋଲି ବୌଦ୍ଧିକ ତର୍କ ବିତର୍କ ଏକ ସମୟରେ ସର୍ବଥା ଅସଂଗତ ଲାଗିବାକୁ ଲାଗେ। ଅନୁଭବ ତ ନିରନ୍ତର ଆସୁଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଭରସା ର ଅଭାବ ଥିଲା।

ବିଶ୍ୱାସରୁ ଅଭିଜ୍ଞତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାତ୍ରା ଏକ ସଠିକ୍ ଗତିପଥ ଅନୁସରଣ କରେ। ପ୍ରଥମେ, ଆମେ ଅନୁଭବ କରୁ। ଧ୍ୟାନ ସମୟରେ ହୃଦୟରେ କିଛି ଆନ୍ଦୋଳିତ ହୁଏ; ଈଶ୍ୱରୀୟ ବିଷୟର ଏକ ଧାରଣା ନୁହେଁ ବରଂ ଏହା ସହିତ ଏକ ଅନୁଭବିତ ସାକ୍ଷାତ। କିନ୍ତୁ ଅନୁଭବ ଏବେ ବି ଏକ ପରିଦର୍ଶକ, ଆଗମନ ଏବଂ ପ୍ରସ୍ଥାନ।

ତେଣୁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜାରି ରହେ। ଆମେ ପ୍ରାୟତଃ ଯାହା ଅନୁଭବ କରୁ ତାହା ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁ। ଧ୍ୟାନ ସମୟରେ ଯେଉଁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ବରୁ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେଉଥିଲା ତାହା ଏବେ ଟ୍ରାଫିକ୍ ସିଗନାଲରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଉଛି। ଯେଉଁ ଶାନ୍ତି ପୂର୍ବରୁ ପରିଦର୍ଶକ ଥିଲା ତାହା ବାସିନ୍ଦା ହୋଇଯାଏ, ଏବଂ ଶେଷରେ, ମାଲିକ ହୋଇଯାଏ। ତା'ପରେ କିଛି ଗଭୀର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ। ଆମେ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ "ଅଭ୍ୟାସ" କରୁନାହୁଁ; ଆମେ ଧୈର୍ଯ୍ୟବାନ ହୋଇଯାଉ। ବୃଦ୍ଧିର ପ୍ରକ୍ରିୟା ସକାଳ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଏକ ନୀରବ ନିଷ୍ପତ୍ତି ସହିତ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ: ମୁଁ ବସିବି। ମୁଁ ଏହା ଚାହୁଁଥିବାରୁ ନୁହେଁ, ବରଂ କାରଣ ମୁଁ ଭିତରେ କିଛି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛି, ଏବଂ ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ପୁନଃ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ। ଦୃଢ଼ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସକୁ ନେଇଯାଏ, ଯାହା ହେଉ, କେଉଁଠି, କେବେ, କିମ୍ବା କିପରି! ଅଭ୍ୟାସ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ନେଇଯାଏ। ଅଭିଜ୍ଞତା ଏକ ବିଶ୍ୱାସ ସୃଷ୍ଟି କରେ ଯାହାକୁ କୌଣସି ବିତର୍କ ହଲାଇ ପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ ଏହା ବିତର୍କ ଉପରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇନଥିଲା। ଏହା ହୃଦୟର ନିଜସ୍ୱ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ, ସଫାଇ (Cleaning) ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ଆମ ଭିତର ଭୂଦୃଶ୍ୟକୁ ସରଳ କରୁଛୁ।ଏଠି ଗୋଟିଏ ଗଭୀର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଅଛି ଯାହା ସବୁକିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଦିଏ — ସନ୍ଦେହ (doubt) ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଜଟିଳ କାହାଣୀକୁ ଆବଶ୍ୟକ କରେ।ଆମେ ଭିତରକୁ ସରଳ କରିଦେଲେ, ସନ୍ଦେହ ଧୀରେ ଧୀରେ ଖାଦ୍ୟହୀନ ହୋଇଯାଏ।ସନ୍ଦେହକୁ ନାଟକ

ଦରକାର — ଯେପରି ଅଗ୍ନିକୁ ଇନ୍ଧନ, ନାଟକକୁ ହଟାଇଦିଅ, ଅଗ୍ନି ପାଖରେ ପୋଡ଼ିବାକୁ କିଛି ରହିବ ନାହିଁ।

ଏବେ ବିଭକ୍ତ ହୃଦୟ ର କୋକୁନ୍ ଓ ପ୍ରଜାପତିର ଉଦାହରଣକୁ ମନେ ପକାନ୍ତୁ। ଯେଉଁ ଲୋକଟି ସହଜ କରିବା ପାଇଁ କୋକୁନ୍ କାଟିଦେଲା, ସେ ଗୋଟିଏ ସଙ୍କୋଚିତ ପକ୍ଷ ଥିବା ପ୍ରଜାପତିକୁ ମାତ୍ର ପାଇଲା — ଯେ କେବେ ଉଡ଼ି ପାରିଲା ନାହିଁ।ସନ୍ଦେହ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଧ୍ୱଂସକାରୀ, କିନ୍ତୁ ପୂରା ବିପରୀତ ଦିଗରୁ। ଏଠାରେ ସଂଘର୍ଷକୁ ଅଗ୍ରିମ ଭାବେ ହଟାଯାଏ ନାହିଁ।ଏଠାରେ ସନ୍ଦେହ ପ୍ରଜାପତିକୁ କୁହେ — "ତୁମେ ଯେ ପକ୍ଷ ଗଢ଼ିଛ, ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତ ନୁହେଁ।" ସଂଘର୍ଷ ଶେଷ ହେଲା ।ପକ୍ଷ ଶକ୍ତିଶାଳୀ।ଉଡ଼ିବାର କ୍ଷମତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ବିକଶିତ।କିନ୍ତୁ ସନ୍ଦେହ କୁହେ — "ତୁମେ ନିଶ୍ଚିତ ଉଡ଼ିପାରିବ ତ? ବୋଧହୁଏ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆଉ କିଛି ସମୟ କୋକୁନ୍ ଭିତରେ ରୁହ।"

ଏହି ଶବ୍ଦକୁ ଯେ ପ୍ରଜାପତି ଶୁଣେ, ସେ କେବେ ଉଡ଼ି ପାରେନାହିଁ। ଉଡ଼ିପାରେ ନାହିଁ ଏଣୁ ନୁହେଁ — କିନ୍ତୁ ତାକୁ ବୁଝାଯାଇଛି ଯେ ତାର ପକ୍ଷ କଳ୍ପନାମାତ୍ର। ସନ୍ଦେହ ଆମକୁ ଅସମର୍ଥ କରେ ନାହିଁ। ସେ ଆମକୁ ଆମର ସମର୍ଥ୍ୟ ଉପରେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରାଏ। ଏବଂ ଏହି ଅବିଶ୍ୱାସ ଉଡ଼ାଣ ପୂର୍ବରୁ ଆମକୁ ଭୂମିରେ ବନ୍ଦୀ କରିଦିଏ।

ଯେଉଁ ମୂଳଦୁଆ ଧରିଛି

ଏବେ ଆସନ୍ତୁ ଆମ ଭଉଣୀ ଅଭ୍ୟାସୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରିଯିବା ଯିଏ ଏଗାର ବର୍ଷ ଧରି ଧ୍ୟାନ କରିଥିଲେ। ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିଥିଲେ। ତା'ପରେ ସେ କିଛି ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ: ଶାନ୍ତି, ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ସନ୍ତୁଳନ। ସେ ପ୍ରଥମ ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କଲେ, କୌଣସି ଧ୍ୟାନ ନ ଦେଇ। ତା'ପରେ ସେହି ଅଭିଜ୍ଞତା ତାଙ୍କ ଚରିତ୍ରକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କଲା। ସେ ଦ୍ୱିତୀୟ ସୀମା ମଧ୍ୟ ଅତିକ୍ରମ କଲେ। ତଥାପି ସେ ସେଠାରେ ଠିଆ ହୋଇ ପଚାରିଲେ,"ଏହା କ'ଣ ପ୍ରକୃତ?"

ସନ୍ଦେହ ତାଙ୍କର ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ବାଧା ଦେଇ ନଥିଲା, ବରଂ କିଛି ଅଧିକ ସୂକ୍ଷ୍ମ କରିଥିଲା: ଏହା ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବାରୁ ବାଧା ଦେଇଥିଲା।ସନ୍ଦେହରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ମନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଭିଜ୍ଞତା

ଆସିବା ମାତ୍ରେ ଏହାକୁ ଖାରଜ କରିବ: "ଏହା କେବଳ ଆରାମ ଥିଲା। ତାହା କେବଳ କଳ୍ପନା ଥିଲା।" ଏହି ବିସ୍ମରଣକୁ ଚିହ୍ନନ୍ତୁ ଯାହା: ବୁଦ୍ଧିମତା ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଏକ ପରୀକ୍ଷାଗାର କୋଟ୍ ପିନ୍ଧି ବସ୍ତୁନିଷ୍ଠତାର ଛଳନା କରୁଥିବା ଭୟ। ତାଙ୍କୁ ଅଧିକ ଅଭିଜ୍ଞତାର ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା। ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଅଭିଜ୍ଞତା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ପାଇଁ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ସାହସର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା।

"ବିଭକ୍ତ ହୃଦୟ" ରେ, ଆମେ ସାଧକମାନଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲୁ ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରତିଜ୍ଞାଗୁଡ଼ିକୁ ପାଳନ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିବଦ୍ଧତାକୁ ଅତ୍ୟଧିକ ଆକଳନ କରନ୍ତି ଏବଂ ଢାଞ୍ଚା ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଆସକ୍ତିକୁ ଅବମୂଲ୍ୟନ କରନ୍ତି। ଏହି ଅଭ୍ୟାସୀର ବିପରୀତ ସମସ୍ୟା ଥିଲା। ସେ ତାଙ୍କର ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଅବମୂଲ୍ୟନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସନ୍ଦେହର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱକୁ ଅତ୍ୟଧିକ ଆକଳନ କରିଥିଲେ। ସେ ଜଣେ ସଫଳ ସାଧକ ଥିଲେ ଯିଏ ନିଜ ସଫଳତା ଦେଖି ପାରୁନଥିଲେ।

ବିଭକ୍ତ ହୃଦୟ ନିଜର ପ୍ରତିବଦ୍ଧତାକୁ ସନ୍ଦେହ କରେ। ନିଦ୍ରାଗ୍ରସ୍ତ ଅଗ୍ନି ଅଗ୍ନି ନିଜର ଶକ୍ତିକୁ ସନ୍ଦେହ କରେ।ଫାଟିଥିବା ଭିତ୍ତି ନିଜର ଦୃଢତାକୁ ସନ୍ଦେହ କରେ। ଏହି ତିନୋଟି ମଧ୍ୟରୁ, ଶେଷଟି ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତର — କାରଣ ଭିତ୍ତି ଆଗରୁ ହିଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ।କାମ ଆଗରୁ ହିଁ ସମାପ୍ତ। ଏବେ ଯାହା ଅବଶିଷ୍ଟ, ସେହିଟା ହେଉଛି ତାହାଠାରେ ଆସ୍ଥା ରଖିବା। ଯେ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଗୋଟିଏ ସାଧକଙ୍କୁ ଏହି ଜ୍ଞାନରେ ପହଞ୍ଚାଏ, ସେଟା ଆରମ୍ଭର ସରଳ, ନିର୍ଦୋଷ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ନୁହେଁ।

ଜୀବନ ସେହି ନିର୍ଦୋଷତାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦିଏ — ଏବଂ ବୋଧହୁଏ ଭାଙ୍ଗିବା ଆବଶ୍ୟକ ମଧ୍ୟ। କିନ୍ତୁ ସେହି ଭଗ୍ନାବଶେଷ ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ଅଧିକ ଗଭୀର ଜନ୍ମ ନେଇଥାଏ — ସେ ହେଉଛି ଶାନ୍ତ ଜାଣିବାର ଅନୁଭୂତି। ଏମିତି ଜଣେ ଲୋକଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ଯିଏ ସନ୍ଦେହ କରିଥିଲେ,ତଥାପି ଅଭ୍ୟାସ ଜାରି ରଖିଥିଲେ। ଯିଏ ବିଶ୍ୱାସରୁ ଅନୁଭବକୁ, ଅନୁଭବରୁ ହେବାରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲେ — କୌଣସି ପ୍ରଶଂସା କିମ୍ବା କରତାଳିର ଆବଶ୍ୟକତା ବିନା। ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର ଅର୍ଥ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ ସନ୍ଦେହ କେବେ ଆସିବ ନାହିଁ। ଅର୍ଥ ହେଉଛି — ସନ୍ଦେହ ଆସିପାରେ,କିନ୍ତୁ ସେ ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଚାଳନା କରିବ ନାହିଁ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଭାତରେ ଧ୍ୟାନ ଆପଣଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସରୁ ଗଭୀରତର ସ୍ତରକୁ ନେଇଯାଏ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସଫାଇ। ଆପଣଙ୍କର ଯାହା ନୁହେଁ , ତାହାକୁ ହଟାଇ ଦିଏ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ ସନ୍ଦେହର ଅଧିକାରକୁ ଦୁର୍ବଳ କରେ।ଆପଣ ଏହି ପଥରେ ଚାଲୁଛନ୍ତି।ଆପଣଙ୍କ ନିଜ ପ୍ରଭାତଗୁଡ଼ିକ ସେଥିରେ ସାକ୍ଷୀ।ଆପଣଙ୍କ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ତାହାକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ। ଏବଂ ପୂର୍ବବର୍ଷଗୁଡ଼ିକ ତୁଳନାରେ ଏବେ ଅଧିକ ନିରବ ହୋଇଥିବା ଆପଣଙ୍କ ହୃଦୟ ସେଥିର ପ୍ରମାଣ। ଏବେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ବାକି ଅଛି ଯେ ତୁମେ ତୁମର ଜୀବନ ଯାହା ଦେଖାଇଛି ତାହା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ, ନା ନିଜ ଦୁନିଆରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଠିଆ ହୋଇ, ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଆଉ ଏକ ପ୍ରମାଣ ମାଗିବ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିଷେଧକ

ଏହି ତିନୋଟି ବାର୍ତ୍ତା ମାଧ୍ୟମରେ, ଆମେ ଭିତରର ଭୂଭାଗକୁ ଏକତ୍ର ମ୍ୟାପ୍ କରିଛୁ:

ଏକ ବିଭାଜିତ ହୃଦୟ ଯାହା ଚାହେଁ ଏବଂ ଯାହା ଜାଣେ ସେହି ମଧ୍ୟରେ ଫସି ରହିଥିବା ହୃଦୟକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ।
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଜାଗ୍ରତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବିନା ଶକ୍ତିର ନିରର୍ଥକତାକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ।
ଏକ ଦୃଢ଼ ମୂଳଦୁଆ ନିର୍ମାଣ କରିବା ଆମର ନିଜ ଅଭିଜ୍ଞତା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରେ, ସନ୍ଦେହକୁ ଦୁର୍ବଳ ହେବାରୁ ରୋକିଥାଏ।

ସହସ୍ରାବ୍ଦ ପୂର୍ବେ, ଅଷ୍ଟବକ୍ର ଏକ ଏମିତି ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ ଯାହା ଗୋଟିଏ ଶ୍ୱାସରେ ସମବିଷ୍ଟ — "विषयान् विषवत् त्यज" (Vishayān vishavat tyaja)।ଅର୍ଥ — ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ବିଷୟଗୁଡ଼ିକୁ ବିଷ ପରି ତ୍ୟାଗ କର। ଅଷ୍ଟବକ୍ର ଗୀତା ରେ, ବିଷୟ (vishayas) ମାନେ

ଏହା ତିନୋଟି ବିଷ ଯାହା ତୁମର ଯାତ୍ରାରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ। ଏବଂ ତଥାପି, ଯେତେବେଳେ ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାଠି ଦେଖୁ, ତିନୋଟି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଏକ ସାଧାରଣ ସୂତ୍ର ଚାଲିଥାଏ।

ହେଉଛି ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବସ୍ତୁ — ଦୃଶ୍ୟ, ଶବ୍ଦ, ରସ, ଗନ୍ଧ, ସ୍ପର୍ଶ — ବାହ୍ୟ ଜଗତର ଆକର୍ଷଣ, ଯାହା ମନକୁ ଚିତ୍ତବିକ୍ଷିପ୍ତ କରେ ଏବଂ ଆତ୍ମାକୁ ପୃଷ୍ଠସ୍ତରରେ ବାନ୍ଧି ରଖେ।ଅଷ୍ଟାବକ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ, ଏହି ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ବିଷ। ବିଷ କାହିଁକି? କାରଣ ସେଗୁଡିକ ତୁରନ୍ତ ସୁଖ ଦିଏ, କିନ୍ତୁ ଦୀର୍ଘକାଳରେ ଚେତନାକୁ ଅନ୍ଧକାର କରେ। ସେମାନେ ମନକୁ ବାହାରକୁ ଟାଣିନେଇଯାନ୍ତି, ଏବଂ ଭିତରର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଭୁଲାଇଦିଅନ୍ତି। ଏହି ଶିକ୍ଷାର ସାର ବାହ୍ୟ ପ୍ରପଞ୍ଚକୁ ଘୃଣା କରିବା ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ତାହାର ମୋହରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା।ଯେପରି ଆମେ ବିଷକୁ ଛୁଇଁବାକୁ ମଧ୍ୟ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହୁଁ, ସେପରି ଆକର୍ଷଣର ଅନ୍ଧ ଦୌଡ଼ରୁ ଦୂରେ ରହିବା — ଏହା ହେଉଛି ସ୍ୱାଧୀନତାର ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ।

ବାବୁଜୀ, ନିଜ ଅନୁଭବର ଗଭୀରତାରୁ, ଆହୁରି ଏକ ସୂକ୍ଷ୍ମ ବିଷକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ: "ସନ୍ଦେହ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ପାଇଁ ଏକ ବିଷ।"

ଲକ୍ଷ୍ୟ କରନ୍ତୁ ଯେ ଏହି ଦୁଇଟି ଚେତାବନୀ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ ହୋଇଆସିଛି। ଅଷ୍ଟବକ୍ର ବାହାରୁ ଆସୁଥିବା ବିଷ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସତର୍କ କରାନ୍ତି: ଦୁନିଆ ଆପଣଙ୍କୁ ନିଜଠାରୁ ଦୂରେଇ ନେଉଛି। ବାବୁଜୀ ଭିତରରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ବିଷ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଚେତାବନୀ ଦିଅନ୍ତି: ମନ ଆପଣଙ୍କ ନିଜ ଅଭିଜ୍ଞତା ବିରୁଦ୍ଧରେ। ଗୋଟିଏ ସାଧକଙ୍କୁ କଳୁଷିତ କରେ ଯିଏ ସନ୍ତୋଷ ପାଇଁ ବାହାରକୁ ଦେଖେ। ଅନ୍ୟଟି ସେହି ସାଧକଙ୍କୁ କଳୁଷିତ କରେ ଯିଏ ପୂର୍ବରୁ ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ହୋଇସାରିଛି କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ ଯାହା ପାଏ ତାହା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ମନା କରେ। ଏକାଠି, ସେମାନେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିପଦର ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷେତ୍ରର ନକ୍ସା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି। ବାହ୍ୟ ବିଷ କହେ, "ଅନ୍ୟତ୍ର ଦେଖନ୍ତୁ।" ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବିଷ କହେ, "ତୁମେ ଯାହା ପାଇଛ ତାହା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ।"

ଏବଂ ମଝିରେ ଥିବା ବିଷ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହଜିଗଲେ ଯେଉଁ ଭାରୀପଣ ସ୍ଥିର ହୋଇଯାଏ? ତାହା ମଧ୍ୟ ଆଚ୍ଛାଦିତ। ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକ ଧ୍ୟାନ ବାହାରକୁ ବିସ୍ତାର କରନ୍ତି। ସନ୍ଦେହ ଭିତରୁ ବିଶ୍ୱାସକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦିଏ। ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଅଭାବ, 'ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ର ଜାଗରଣ'ରେ ଆମେ ଯେଉଁ ଅନ୍ଧକାର ବିଷୟରେ କହିଥିଲୁ, ତାହା — ଯେତେବେଳେ ବାହ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ଏବଂ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବିଶ୍ୱାସ ଉଭୟ ଚାଲିଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରେ।

ତିନୋଟି ବିଷ: ବିଭ୍ରାନ୍ତି, ଜଡତା ଏବଂ ଅବିଶ୍ୱାସ। ବାହ୍ୟ, ମଧ୍ଯ ଏବଂ ଭିତର।
ତିନୋଟି ପ୍ରତିଷେଧକ: ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସ। ବାହ୍ୟ, ମଧ୍ୟମ ଏବଂ ଭିତର।

ତିନୋଟି ବିଷ

ତିନୋଟି ପ୍ରତିଷେଧକ

ପୁରାତନ ଜ୍ଞାନ କୁହେ — "ହିମତେ ମରଦ ତ ମଦଦେ ଖୁଦା" "Himmate marda to madade Khuda." ଏହାର ଅର୍ଥ — ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ସାହସ ସଂଗ୍ରହ କରି ଗୋଟିଏ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥାଏ, ଦିବ୍ୟ ଶକ୍ତି ଅବଶିଷ୍ଟ ଦୂରତାକୁ ପୂରଣ କରେ।

ବିଭକ୍ତ ହୃଦୟକୁ ଚୟନ ପାଇଁ ସାହସ ଦରକାର।
ଶୋଇଥିବା ନିଆଁକୁ ଗତି କରିବା ପାଇଁ ସାହସ ଦରକାର।
ଫାଟିଥିବା ଭିତ୍ତିକୁ ନିଜର ଦୃଢତାରେ ଆସ୍ଥା ରଖିବା ପାଇଁ ସାହସ ଦରକାର।

> ପୁରାତନ ଜ୍ଞାନ କୁହେ — "ହିମତେ ମରଦ ତ ମଦଦେ ଖୁଦା" "Himmate marda to madade Khuda." ଏହାର ଅର୍ଥ —ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ସାହସ ସଂଗ୍ରହ କରି ଗୋଟିଏ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥାଏ, ଦିବ୍ୟ ଶକ୍ତି ଅବଶିଷ୍ଟ ଦୂରତାକୁ ପୂରଣ କରେ।

ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଯେତେବେଳେ ଆମେ ସାହସ ସଂଗ୍ରହ କରୁ, କିଛି ମହାନ ଆମକୁ ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଭେଟିଥାଏ। ତିନୋଟି ବିଷର ପ୍ରତିଷେଧକ ସମାନ: **ଆସ୍ଥା ଓ ସାହସ ଏକତ୍ର ହୋଇ କାମ କରିବା।**

ପ୍ରେମ ଏବଂ ପ୍ରାର୍ଥନା ସହିତ,
କମଲେଶ

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ ଅବସରରେ ବାର୍ତ୍ତା
ଯୋଗାଶ୍ରମ ଶାହାଜାହାନପୁର ର
ବ୍ୟାଚ୍ ୨: ତା ୧୬ ରୁ ତା ୧୮ ଫେବୃଆରୀ ୨୦୨୬

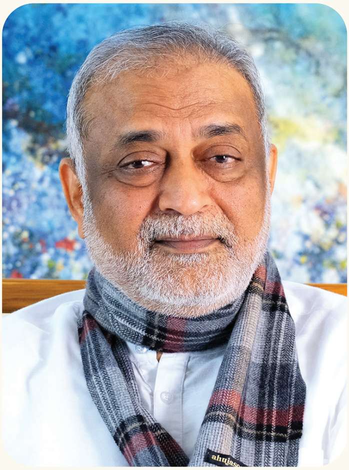

ଦାଜୀ ଙ୍କ ସହ ମାଷ୍ଟରକ୍ଲାସ୍

ଆପଣ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ହାର୍ଟଫୁଲନେସ୍ ଧ୍ୟାନ ଆରମ୍ଭ କରିପାରିବେ! ଦାଜୀଙ୍କ ସହିତ ଏକ ତିନି ଭାଗ ବିଶିଷ୍ଟ ମାଷ୍ଟରକ୍ଲାସ୍ ସିରିଜରେ ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତୁ, ଯେଉଁଠାରେ ସେ ହାର୍ଟଫୁଲନେସ୍ ପଦ୍ଧତିର ଲାଭ ବାଣ୍ଟିବେ ଏବଂ ଆପଣଙ୍କ ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହାର୍ଟଫୁଲନେସ୍ ଆରାମ, ଧ୍ୟାନ, ପରିଷ୍କାର ଏବଂ ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ କିପରି ସାମିଲ କରିବେ ତାହା ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବେ। ସମସ୍ତ ମାଷ୍ଟରକ୍ଲାସ୍ ନିଃଶୁଳ୍କ।

https://heartfulness.org/global/masterclass/

Heartfulness Practices

ହାର୍ଟଫୁଲନେସ୍ ଅଭ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକ ଆବିଷ୍କାର କରନ୍ତୁ – ଆରାମ କରିବା, ଧ୍ୟାନ କରିବା, ପରିଷ୍କାର କରିବା ଏବଂ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା ଶିଖନ୍ତୁ।

https://heartfulness.org/in-en/heartfulness-practices/

heartfulness
purity weaves destiny